

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

від 2020 р. №

Київ

Про схвалення Концепції реалізації державної політики щодо соціального захисту населення та захисту прав дітей

Схвалити Концепцію реалізації державної політики щодо соціального захисту населення та захисту прав дітей, що додається.

Прем'єр-міністр України

Д. ШМИГАЛЬ

СХВАЛЕНО
розпорядженням Кабінету Міністрів України
від 2020 р. №

КОНЦЕПЦІЯ
реалізації державної політики щодо соціального
захисту населення та захисту прав дітей

Проблеми, які потребують розв'язання

На сьогодні в Україні тривають реформи, якими передбачено, зокрема, впровадження та застосування нового механізму взаємодії між державними органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, а також створення і максимальне наближення до безпосереднього споживача мережі публічних послуг у різних сферах.

У межах реформи державного управління Урядом утворено Держсоцслужбу як центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра соціальної політики. Її основним завданням є реалізація державної політики щодо здійснення контролю за дотриманням вимог законодавства з питань соціального захисту населення та за дотриманням прав дітей.

Водночас Мінсоцполітики продовжує виконувати значну кількість функцій з реалізації державної політики із зазначених питань. При цьому система адміністрування соціальних програм є складною, не забезпечується повною мірою своєчасність надання адміністративних послуг соціального характеру, уніфікованість практики надання таких послуг, підзвітність місцевих органів виконавчої влади, координація дій та співпраця органів місцевого самоврядування (особливо це стосується об'єднаних територіальних громад), системний моніторинг і контроль за цільовим використанням коштів, передбачених для соціальних виплат, контроль за дотриманням державних стандартів під час надання соціальних послуг, контроль забезпечення прав дітей, потребує удосконалення механізм здійснення такого контролю.

Вагомою проблемою є відсутність чіткого розмежування повноважень між місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, непоодинокими є випадки дублювання повноважень.

Модель адміністрування державних соціальних програм, соціальних послуг і соціальної роботи, що застосовується у нинішній системі соціального захисту, потребує синхронізації з процесом реформування місцевого самоврядування і територіальної організації влади в Україні та суттєвих змін, спрямованих насамперед на забезпечення надання



соціальних послуг і використання відповідних сервісів на базовому рівні у спроможних територіальних громадах.

Незважаючи на це, на базовому рівні залишаються недостатніми ресурсна спроможність і кадровий потенціал щодо виконання органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень у сфері соціального захисту і забезпечення прав дітей відповідно до потреб жителів територіальної громади. Близько 20 відсотків спроможних об'єднаних територіальних громад, яким надавалася технічна підтримка для організації соціального захисту і забезпечення прав дітей, не забезпечені фахівцями з питань соціального захисту, 40 відсотків — фахівцями із соціальної роботи, у 60 відсотків територіальних громад не створено служб у справах дітей.

Відповідні функції на сьогодні виконуються структурними підрозділами з питань соціального захисту населення та службами у справах дітей місцевих органів виконавчої влади на договірних засадах районними (міськими) центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, територіальними центрами соціального обслуговування (надання соціальних послуг). Однак такий механізм виявився неспроможним забезпечити адресний підхід до надання послуг та максимальне задоволення потреб жителів територіальної громади. При цьому в деяких регіонах такої співпраці не налагоджено. Мережа закладів соціального захисту, підпорядкованих місцевим органам виконавчої влади, є високозатратною і не задовольняє потреб жителів територіальних громад у комплексній соціальній підтримці.

Разом з тим у переважній більшості територіальних громад не створено комунальних надавачів соціальних послуг, не проводиться соціальна робота, не налагоджено співпрацю із структурними підрозділами соціального захисту, службами у справах дітей місцевих органів виконавчої влади, громадськими організаціями і відповідно жителі таких територіальних громад не отримують належної їм соціальної підтримки.

Така ситуація не сприяє заінтересованості у визначенні потреб жителів територіальних громад і забезпеченні їх доступними адміністративними та базовими соціальними послугами за місцем проживання, що є неприйнятним в умовах реформування територіальної організації влади.

Нова модель управління у зазначеній сфері повинна забезпечувати поєднання централізації та децентралізації повноважень щодо соціального захисту населення і захисту прав дітей з метою створення та розвитку повноцінного життєвого середовища для громадян і задоволення їх потреб у соціальному захисті.



Мета та основні завдання Концепції

Метою Концепції є визначення та впровадження ефективної моделі взаємодії між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування для реалізації державної політики соціального захисту населення та захисту прав дітей із забезпеченням сервісного підходу до надання соціальних послуг та дотриманням принципу їх максимальної доступності для споживачів, а також здійснення державного контролю за дотриманням вимог законодавства у зазначеній сфері.

Основними завданнями для досягнення мети Концепції є:

створення державного органу виконавчої влади як соціальної сервісної служби для реалізації державної політики соціального захисту населення та захисту прав дітей, а також здійснення державного контролю/нагляду за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки та з питань дотримання прав дітей;

визначення шляхів співпраці державного органу виконавчої влади, його територіальних органів із місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування з питань надання адміністративних та базових соціальних послуг населенню, проведення соціальної роботи, здійснення моніторингу та оцінювання якості послуг, забезпечення прав дітей;

визначення оптимального розподілу повноважень:

- між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади з урахуванням принципів сервісного підходу та максимальної доступності послуг для споживачів під час реалізації державної політики соціального захисту населення та захисту прав дітей, надання соціальних послуг та адміністративних послуг соціального характеру;

- між державним органом виконавчої влади та його територіальними органами з урахуванням необхідності забезпечення ними виконання функцій щодо здійснення державного контролю за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки та за дотриманням прав дітей;

визначення оптимального переліку функцій, необхідних для забезпечення на базовому рівні надання соціальних послуг населенню, в тому числі через центри надання адміністративних послуг, проведення соціальної роботи та реалізації прав дітей.

Шляхи і способи розв'язання проблем

Створення державного органу виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра соціальної політики і який реалізує державну політику у сфері



соціального захисту населення та захисту прав дітей, здійснення державного контролю за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки та за дотриманням прав дітей забезпечується шляхом перетворення Держсоцслужби на Національну соціальну сервісну службу України (Нацсоцслужбу).

Нацсоцслужба як центральний орган виконавчої влади виконуватиме такі завдання:

реалізація державної політики щодо соціального захисту населення та захисту прав дітей відповідно до законодавства;

реалізація державної політики щодо здійснення державного контролю за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки та за дотриманням прав дітей;

методичне забезпечення та координація в межах повноважень, визначених законом, дій органів місцевого самоврядування щодо проведення соціальної роботи, надання базових соціальних послуг і соціальної підтримки (в тому числі через центри надання адміністративних послуг) відповідно до потреб жителів територіальної громади, забезпечення прав дітей.

Нацсоцслужба виконуватиме визначені для неї завдання безпосередньо та через відповідні територіальні органи, утворені в установленому порядку.

Територіальні органи Нацсоцслужби утворюватимуться відповідно до вимог законодавства з урахуванням територіальної організації виконавчої влади, необхідності виконання на відповідному територіальному рівні визначеного обсягу сервісних і контрольних функцій щодо реалізації державної політики соціального захисту населення та захисту прав дітей.

Здійснення Нацсоцслужбою сервісних послуг із використанням новітніх інформаційно-аналітичних систем забезпечуватиме адміністрування процесів надання соціальної підтримки, моніторинг та оцінювання їх якості, а також контроль за дотриманням законодавства незалежно від рівня надання соціальної підтримки населенню.

З метою недопущення дублювання функцій, нераціонального використання кадрових і фінансових ресурсів, а також для забезпечення безперервності та послідовності соціального захисту населення, захисту прав дітей кількість територіальних органів на різних рівнях, їх функціональне навантаження та чисельність працівників визначатиметься поетапно з урахуванням строку завершення реформи місцевого самоврядування і територіальної організації влади та внесення відповідних змін до законодавства.



На першому етапі (до січня 2021 р.) передбачається:

перетворення Держсоцслужби на Нацсоцслужбу з функціями реалізації державної політики соціального захисту населення та захисту прав дітей, державної політики щодо здійснення контролю за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки та за дотриманням прав дітей;

утворення в областях та м. Києві територіальних органів Нацсоцслужби як юридичних осіб публічного права;

підготовка та подання в установленому порядку пропозицій щодо внесення змін до законодавства у зв'язку з утворенням Нацсоцслужби та її територіальних органів.

На другому етапі (січень — грудень 2021 р.) передбачається:

підготовка та подання в установленому порядку пропозицій щодо забезпечення здійснення державного контролю та соціального інспектування під час надання соціальної підтримки та за дотриманням прав дітей;

розмежування функцій обласних держадміністрацій, Нацсоцслужби, її територіальних органів та їх повноважень, у тому числі щодо виконання місцевих програм з питань соціального захисту населення, забезпечення прав дітей на відповідній території;

координація та методичний супровід органів місцевого самоврядування базового рівня (сільська, селищна, міська рада та її виконавчий орган) щодо:

- утворення виконавчих органів з питань соціального захисту населення, служб у справах дітей, введення посад фахівців із соціальної роботи;

- впровадження методології ведення випадку під час надання соціальних послуг;

методологічне забезпечення та координація надання адміністративних послуг соціального характеру через центри надання адміністративних послуг;

запровадження та забезпечення електронної інформаційної взаємодії під час надання адміністративних послуг соціального характеру, в тому числі через центри надання адміністративних послуг.

На третьому етапі (формування органів державної влади на новій територіальній основі, січень — грудень 2022 р.) передбачається:

утворення територіальних органів Нацсоцслужби на субрегіональному рівні для забезпечення виконання визначених законодавством сервісних функцій (у тому числі з призначення, нарахування та виплати державної допомоги), які неможливо реалізувати



на обласному рівні та базовому рівні місцевого самоврядування, зокрема адміністрування надання спеціалізованих соціальних послуг (крім базових), сприяння розвитку волонтерської діяльності, запобігання бездомності, адаптація системи соціального захисту до наслідків старіння населення;

організація супервізійного супроводу, консультативної підтримки, навчання/підвищення кваліфікації персоналу на базовому рівні.

На цьому етапі територіальні органи Нацсоцслужби в областях та м. Києві забезпечуватимуть координацію та методичний супровід діяльності органів місцевого самоврядування базового рівня щодо забезпечення ними:

прийому громадян з питань соціального захисту, захисту прав дітей, оформлення опіки/піклування;

надання адміністративних послуг соціального характеру, приймання документів для призначення державної соціальної допомоги та передання їх органу, який призначає допомогу;

організації проведення соціальної роботи та надання соціальних послуг;

сприяння в наданні спеціалізованих соціальних послуг, профілактики бездомності, соціального патронажу осіб, звільнених від відбування покарання у виді обмеження або позбавлення волі на певний строк;

сприяння розвитку ринку соціальних послуг, у тому числі соціального замовлення;

визначення потреб жителів територіальної громади в соціальних послугах на основі аналізу статистичних даних із розподілом за статтю, віком, місцем проживання, інвалідністю та іншими ознаками;

здійснення моніторингу надання соціальних послуг та оцінювання їх якості;

проведення інформаційно-роз'яснювальної та просвітницької роботи; безпеки дітей;

виявлення дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, дітей, які залишились без батьківського піклування, дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, та організації їх соціального захисту;

сприяння розвитку та функціонуванню сімейних форм виховання дітей, підбору кандидатів у прийомні батьки, батьки-вихователі дитячих будинків сімейного типу, усиновителі та патронатні вихователі;

діяльності органів опіки та піклування;



приймання заяв та оформлення документів щодо встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми;

здійснення заходів щодо запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі, протидії торгівлі людьми та жорстокому поводженню з дітьми;

організації надання особам з інвалідністю та дітям з інвалідністю реабілітаційних послуг, технічних та інших засобів реабілітації;

ведення в межах повноважень централізованого банку даних з проблем інвалідності;

сприяння здоровому та активному довголіттю.

Після запровадження Єдиної інформаційно-аналітичної системи управління соціальною підтримкою населення України (E-SOCIAL) передбачається:

перегляд розподілу повноважень у сфері реалізації державної політики з питань соціального захисту населення, захисту прав дітей, здійснення державного контролю за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки та за дотриманням прав дітей між територіальними органами Нацсоцслужби різних рівнів, визначення їх функціонального навантаження та оптимальної штатної чисельності з урахуванням необхідності виконання ними сервісних і контрольних функцій;

організація навчання/підвищення кваліфікації персоналу усіх рівнів на високоякісній освітній платформі.

Очікувані результати

Планується отримати такі основні результати реалізації Концепції:

створення ефективної системи реалізації державної політики з питань соціального захисту населення, захисту прав дітей, здійснення державного контролю за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки та за дотриманням прав дітей;

підвищення адресності надання різних видів допомоги та унеможливлення порушень законодавства під час призначення соціальних виплат;

утворення та розвиток високоякісних соціальних сервісів для населення;

забезпечення раннього виявлення вразливих сімей, профілактики складних життєвих обставин осіб/сімей;

надання базових соціальних послуг населенню за місцем проживання та своєчасна організація спеціалізованих соціальних послуг;



швидке та зручне надання адміністративних послуг соціального характеру через центри надання адміністративних послуг;

міжвідомча взаємодія у процесі надання соціальної підтримки сім'ям з дітьми, особам з інвалідністю, особам похилого віку;

підвищення якості надання послуг особам, які постраждали від торгівлі людьми, домашнього насильства, насильства за ознакою статі;

забезпечення ефективної підтримки сімей з дітьми та відповідального батьківства;

забезпечення патронату над дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах;

максимальне охоплення сімейними формами виховання дітей, які залишилися без батьківського піклування, дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування;

підвищення ефективності соціального захисту населення за рахунок професійної спроможності працівників системи соціального захисту, в тому числі працівників центрів надання адміністративних послуг, які надають адміністративні послуги соціального характеру, а також здійснення державного контролю за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки та за дотриманням прав дітей;

утворення і забезпечення функціонування системи навчання/підвищення кваліфікації працівників центрів надання адміністративних послуг, які надають адміністративні послуги соціального характеру, фахівців з питань соціального захисту населення та забезпечення прав дітей, надання соціальних послуг та проведення соціальної роботи.

Обсяг фінансових, матеріально-технічних і трудових ресурсів

Заходи щодо реалізації Концепції фінансуються за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів, а також інших джерел, не заборонених законодавством.

Забезпечення трудовими ресурсами передбачених Концепцією новоутворених державних органів виконавчої влади проводиться згідно із законодавством за рахунок оптимізації чисельності працівників Мінсоцполітики та структурних підрозділів з питань соціального захисту населення і служб у справах дітей місцевих органів виконавчої влади.

Обсяг матеріально-технічних і трудових ресурсів, необхідних для реалізації Концепції, визначається під час розроблення відповідних завдань і заходів та уточнюється щороку з урахуванням можливостей державного бюджету.